

12. Nordic & Baltic Conference for Psychology Students

Oslo, 20. - 22. listopada 2000.

Ines Čavar i Nika Fučkan

Od 20. do 22. listopada ove godine u Oslu je održana 12. *Nordic & Baltic Conference for Psychology Students* na kojoj je sudjelovalo 190 studenata iz Norveške, Švedske, Estonije, Finske, Islanda, Engleske i Hrvatske te 40 predavača iz Norveške, SAD-a, Danske, Španjolske i Švedske. Održana predavanja i radionice su tematski bile podijeljene u šest cjelina - kultura i psihologija, film i psihologija, IT i cyberpsihologija, forenzička psihologija, ekološka psihologija i organizacijska psihologija. U daljnjem tekstu opisana su tri predavanja i jedna radionica prema izboru autorica.

Konferencija je otvorena predavanjem "Prisjećanje traumatskih događaja" ("Remembering traumatic events") Sven-Ake Christiansona, jednog od najpoznatijih forenzičkih psihologa. Christianson je održao vrlo zanimljivo predavanje u kojem je izložio niz jednostavnih, lako primjenjivih i vrlo korisnih uputa kako od intervjuirane osobe (svjedoka ili žrtve) dobiti što brojnije i što točnije podatke o traumatskom događaju. Polazna ideja jest navesti osobu na prisjećanje *svih* okolnosti traumatskog događaja što će rezultirati olakšanim dosjećanjem detalja direktno vezanih uz traumatski događaj - npr, prisjetiti se *svih* detalja prostorije, *svega* što se zbivalo taj dan, *ne* savjetovati fokusiranje na "važno" i zanemarivanje "sporednih pojedinosti" (što će važnim procijeniti petogodišnje dijete?). Na taj se način osobu mentalno vraća na mjesto i u vrijeme zbivanja traumatskog događaja, a Christianson savjetuje da je se i fizički vrati na mjesto događaja i navodi da takav postupak ne dovodi do ponovne traumatizacije svjedoka ili žrtve.

U Hrvatskoj (još) nepostojeću vrstu terapije - e-terapiju predstavila je prva i zasada jedina norveška e-terapeutkinja Margrethe Bondevile Brekke u svom referatu "Web-psihologija i e-terapija" ("Web-psychology and e-therapy"). Budući da se oko 90% informacija prenosi neverbalnom komunikacijom (mimika, gestikulacija, postura, način kretanja te paraverbalni znakovi - intenzitet, visina, intonacija, brzina govora i drugi paraverbalni aspekti verbalnog izražavanja) opažanje, razumijevanje i korištenje opaženih neverbalnih znakova je od izuzetne važnosti u terapiji. Zbog toga je opravdano postaviti pitanje što se i koliko se e-terapijom - u kojoj je jedini izvor informacija verbalna poruka - može postići. Brekke navodi dvije važne osobine e-terapije koje "klasična" (licem u lice) terapija nema, a zbog kojih se e-terapija može smatrati korisnom nadopunom (ali ne i zamjenom) "klasičnoj" terapiji. Prva je njezina veća dostupnost - e-terapija je dostupna svim korisnicima Interneta. Druga važna karakteristika e-terapije jest to što ona može imati ulogu prvog koraka prema licem u lice terapiji za one klijente koji iz različitih razloga (kao što su neinformiranost, strah od

nove i nepoznate terapijske situacije i drugi) nikada ne bi ušli u proces "klasične" terapije bez uvoda u obliku e-terapije.

U referatu "Analiza sadržaja izjava djece - svjedoka utemeljena na kriterijima" ("Criteria-based content analysis of child witness statements") Roald Bjorklund predstavio je proceduru za evaluaciju izjava djece - svjedoka ili djece - žrtava (Statement Validity Assessment-SVA), odnosno njezinu centralnu komponentu - analizu sadržaja izjava utemeljenu na kriterijima (Criteria-based content analysis - CBCA). CBCA se sastoji od 19 individualnih kriterija (tzv. kriteriji realiteta - reality criteria) grupiranih u pet kategorija. Kriteriji realiteta se temelje na Undeutschovoj hipotezi, po kojoj su to kriteriji koji odražavaju one specifične osobine izjava svjedoka po kojima se razlikuju istinita od izmišljenih svjedočenja (npr. "Jesu li prisutni elementi tipični za tu vrstu kaznenog djela?"). Bjorklund je također iznio i upute za vođenje intervjua sa svjedokom odnosno sa žrtvom (npr. nastojati da se osoba osjeća što ugodnije i opuštenije) te najčešće pogreške pri vođenju intervjua.⁽¹⁾

Voditelji radionice "Ekonomija bazirana na znanju-novi izazovi za organizacijske psihologe" ("The knowledge based economy - new challenges for organizational psychologists") Oiving Hagen i Trygve Steiro rade na projektu "Living knowledge". Osnovni cilj tog projekta je razvoj programa istraživanja usmjerenih na proučavanje "knowledge intensive work", organizacija koje manipuliraju znanjem umjesto proizvodom i managementa znanja. Svrha radionice bila je odgovoriti na sljedeća pitanja: što je "knowledge based economy", što su "knowledge based firms" i što je "knowledge intensive work", te prikazati perspektivu i trend njihovog razvoja kao i posljedice tog razvoja po organizacijsku psihologiju i psihologiju potrošnje. Termin "knowledge based economy" (ekonomija bazirana na znanju) temelji se na činjenici da je znanje postalo najvažniji produkcijski faktor, važniji od kapitala i proizvodnje kao i na promjenama u lancu dodanih vrijednosti proizvoda (pad u vrijednosti komponente razvoja i fizičkog aspekta proizvodnje s naglašenim porastom komponente marketinga i prodaje). "Knowledge based economy" javlja se nakon Drugog svjetskog rata, a ubrzani razvoj dostiže za vrijeme kompjuterske revolucije osamdesetih.⁽²⁾ Ona polazi od pretpostavke da proizvodu treba više od funkcionalnosti, te ističe važnost vrijednosti, identiteta i usluge i teži akumulaciji kapitala i stvaranju tržišta kupaca. Funkcionalne jedinice "knowledge based economy" su "knowledge intensive firms". Karakteristike ovakvih poduzeća su kreativnost, rješavanje problema umjesto proizvodnje, veliki zahtjevi na pojedinca u smislu visoke profesionalizacije i razine obrazovanja te visoka osjetljivost na odlazak zaposlenika. Implikacije ovih promjena vide se u procesima povećane mobilnosti tvrtki, decentralizaciji, nejasnim granicama posla i doma, a kompanije se organiziraju kao tržišta. Postavljaju se novi zahtjevi na pojedinca u smislu lake adaptibilnosti na nove situacije i izazove, mogućnosti učenja, donošenja odluka te odanosti poslu uz visoku povezanost posla i socijalnog aspekta,

gdje posao zadovoljava sve socijalne potrebe pojedinca te ga tako veže za kompaniju. No, ovakvi novi zahtjevi posla imaju velik broj negativnih posljedica po pojedinca - veću razinu stresa, povećanu mogućnost pojave konfliktnih situacija te sve češće pojave sagorijevanja na poslu (radikalni pad motivacije za rad i produktivnosti koji vrlo često rezultira napuštanjem posla).

Bilješke

¹ Jedna od vrlo čestih pogrešaka je postavljanje pitanja jednake složenosti riječi te postavljanje jednakog broja pitanja i jednake vrste pitanja bez obzira na dob intervjuirane osobe. Kao ilustraciju ove pogreške Bjorklund je naveo rezultate analize pitanja postavljenih djeci iz tri dobne skupine (5,7 i 11 godina) koja je pokazala da je složenost pitanja, bez obzira na starost djece, jednaka

² Ključni datum u povijesti ekonomije bazirane na znanju je 17. siječnja 1992., kada su dionice Microsofta postigle veću vrijednost od tada najjače tvrtke General Motors, a taj se trend održao i danas.